

Stockholm 2025-12-12

Stärkta djurskyddsregler i EU: Nödvändiga reformer, vetenskapliga utgångspunkter och behovet av omedelbart agerande från Kommissionen

Djurskyddet Sverige är en rikstäckande djurskyddsorganisation och en etablerad remissinstans i svenska djurskyddsfrågor, med lång erfarenhet av både praktiskt och policyinriktat djurskyddsarbete. Vår målsättning är att alla djur ska behandlas väl, oavsett om de lever vilt, hålls för människans sällskap eller föds upp för att bli eller producera mat. Kommissionens öppnande av en public consultation är ett positivt steg mot ett vetenskapsbaserat och modernt djurskydd inom EU. Men tidsaspekten är viktig och löftet om en ny djurskyddslagstiftning redan mycket fördröjd. För att undvika ytterligare förseningar i lagstiftningsprocessen bör Kommissionen omgående följa upp konsultationen med konkreta och ambitiösa lagförslag.

Enligt artikel 13 i Fördraget om Europeiska unionens funktionsrätt tillkännages djur som kännande varelser som ska respekteras och att medlemsstaterna fullt ut ska ta hänsyn till djurens välfärd vid utformande av lagar och genomförande av unionens politik. Mot bakgrund av detta anser Djurskyddet Sverige att översynen av djurskyddslagstiftningen inom unionen måste göras genom grundliga genomgångar av ny forskning inom djurvälståndsområdet. Det är av största vikt att varje land ska tillåtas ha strängare regler, både i nationell övergripande djurskyddslag samt i regelverk för specifika djurslag.

Vidare anser vi att reglerna inte ska begränsas till djur i lantbruket, att lagstiftningen ska vara framåtblickande och även gälla krästdjur, bläckfiskar, skaldjur och fisk, så som beskrivits i Jord till Bord-strategin (Farm to Fork). En moderniserad djurvälståndslagstiftning ligger helt i linje med EU:s Green Deal och Farm to Fork-strategi, som syftar till att skapa ett mer hållbart och etiskt livsmedelssystem. Enligt Farm to Fork-strategin ska lagstiftningen för djurvälstånd ses över och anpassas till modern vetenskap för att höja skyddet vid transport, djurhållning och slakt¹. Genom att ställa krav på utrymme, miljöberikning, daglig tillsyn och effektiv bedövning förbättras inte endast djurens livsvillkor, utan behovet av medicinering och antibiotika minskas även — ett mål som är centralt för både Farm to Fork och de stora forskningssatsningarna inom Horizon Europe för djurhälsa och välfärd.

Vi anser att alla djur som hålls av människan ska omfattas av lagstiftning och att samma djurskydds krav ska gälla för de produkter som importeras. De direktiv som finns måste omarbetas och förtydligas så att risken att medlemsländerna tolkar dem på olika sätt inte föreligger. Offentlig kontroll måste göras och kännbara sanktioner finnas, i de fall reglerna inte följs.

Det är även av största vikt att EU fasar ut all burhållning av djur. Att få möjlighet att röra sig fritt är grundläggande för naturligt beteende och djurvälstånd. Trots detta hålls fortfarande en mycket stor andel djur inom EU i burar. Detta är inte bara ett välfärdsproblem, utan det gör också förhållandena mellan olika EU-länder orättvisa, då några länder har striktare regler. Ett exempel är Sverige som exempelvis inte tillåter fixering av saggor.

Nya djurskyddsregler bör baseras på de fem domänerna

En accepterad och omfattande beskrivning av djurvälstånd är ”de fem domänerna”², vilka därmed bör vara grunden för djurskyddslagstiftningen. Det är välkänt att begränsning av djurs rörelsefrihet påverkar deras möjlighet till naturliga beteenden^{3,4,5,6} och i linje med End the cage⁷ age måste burarna inom lantbruket fasas ut snarast. Medborgarinitiativet End the cage age, samlade 1,4 miljoner underskrifter, vilket visar på allmänhetens vilja att förbjuda burhållning av djur.

Krav på att flockdjur hålls i grupp bör införas och el för att styra djurs beteende som till exempel kodressörer, elpåfösare och virtuella stängsel förbjudas. För att säkerställa att djur inte riskerar att utsättas för lidande ska det finnas krav på daglig individuell tillsyn av alla djur, samt krav på att de personer som hanterar och håller djur har reell kompetens för detta. De byggnader och utrymmen där djur hålls ska inredas så att djuren kan utföra de naturliga beteenden som är viktiga för deras välfärd.

Det finns flera studier som visar att djur väljer att ligga på helt golv om de får möjlighet^{8,9,10}. Spaltgolv eller galler ska därför inte förekomma som liggplats för djur, utan det ska vara lagstiftat att alla djur har tillgång till en hel liggplats. Djur ska ha möjlighet att ligga bekvämt och ha plats att vända, resa och lägga sig enligt sitt normala beteendemönster. Vatten ska finnas i fri tillgång till samtliga djurslag. Lantbruksdjuren ska ha möjlighet till utevistelse. EU måste satsa på en mer extensiv djurhållning, i linje med Farm to Fork.

Kontroller och sanktioner

Djurskyddet Sverige förespråkar ett starkt och EU-gemensamt system för kontroller och sanktioner som säkerställer att djurskyddslagstiftningen inte bara är ambitiös i teorin utan också efterlevs i praktiken. Det är avgörande att reglerna är bindande, mätbara och möjliga att följa upp, och att varje medlemsstat har en tydlig skyldighet att genomföra effektiva och återkommande kontroller.

Kontrollsystemen ska bygga på vetenskapligt förankrade, djurbaserade indikatorer som ger en korrekt bild av djurens faktiska välfärd. Kontrollerna bör vara både regelbundna och riskbaserade och även inkludera oanmälda inspektioner när detta behövs för att upptäcka brister som annars riskerar att döljas.

För att dessa kontroller ska fungera i praktiken krävs oberoende myndigheter, tillräckliga resurser och harmoniserade metoder för bedömning, rapportering och uppföljning. Vi vill även se en starkare roll för EU i att övervaka hur medlemsstaterna genomför och tillämpar lagstiftningen, bland annat genom förbättrad datainsamling och större transparens.

När regler bryts ska det få tydliga och avskräckande konsekvenser. Sanktionerna måste vara proportionerliga men samtidigt tillräckligt skarpa – från böter och produktionsbegränsningar till indragna tillstånd vid allvarliga eller upprepade överträdelser. Sanktioner bör inte vara en sista utväg utan en naturlig och integrerad del av ett fungerande efterlevnadssystem.

Operativa ingrepp

Lantbruksdjuren utsätts idag för olika typer av smärtsamma, operativa ingrepp. I första hand ska sådana ingrepp som inte är absolut nödvändiga vara förbjudna. Men för ingrepp som i vissa fall kan försvaras, till exempel avhorning och kastrering, ska det finnas ett krav på bedövning och smärtstillande då det är bevisat att det minskar smärtan under och efter ingreppet^{11,12,13}.

Avelsarbete

Allt avelsarbete ska fokusera på friska djur med en god välfärd snarare än ett ensidigt fokus på produktionsegenskaper då en sådan selektion har flera negativa sidoeffekter på hälsa, beteende, fysiologi och immunsystemet¹⁴. Det ska inte vara tillåtet med medveten selektion på defekter eller alltför hög produktion som påverkar djurens välfärd negativt. Exempel på sådan avel är nötkreatursrasen belgisk blå¹⁵ samt snabbväxande slaktkycklingraser^{16,17}. Samtidigt bör det införas ett förbud mot hormonbehandlingar i tillväxt- och fertilitetssyfte.

Djurvälfärdsmärkning

En obligatorisk djurvälfärdsmärkning skulle ge konsumenterna makt att välja produkter som främjar långsiktig hållbarhet och djurskydd, vilket stärker både förtroendet för EU:s livsmedelssystem och incitamenten för producenter att gå bortom minimistandarder. Det är dock viktigt att märkningen görs med tillräckligt högt ställda krav och/eller gradering för att det ska leda till en höjning av djurvälferden i hela EU och inte missgynna länder som idag ligger i framkant.

Utifrån ovanstående krävs följande förändringar:

- Samtliga djur som hålls av människan omfattas av artspecifik lagstiftning.
- Regelbunden offentlig kontroll samt kännbara sanktioner ska finnas i samtliga medlemsländer.
- Onödiga operativa ingrepp som inte gagnar djurens välfärd förbjuds.
- Det införs krav på bedövning och smärtstillande vid alla operativa ingrepp.
- Avelsarbete som påverkar djurens välfärd negativt förbjuds.
- Det införs krav på att flockdjur ska hållas i par eller grupp.
- Hjälpmiddel med el som styr djurens beteende förbjuds.
- Det införs krav på daglig tillsyn av alla djur.
- Det införs krav på att byggnader och utrymmen där djur hålls ska vara anpassade så att djuren kan utföra naturliga beteenden och inte riskera att bli sjuka.
- Det införs krav på att alla djur ska ha tillgång till liggplats med helt golv.
- Det införs krav på att alla djur ska ha fri tillgång till vatten.
- Det införs krav på utevistelse för alla lantbruksdjur.

Slakt

Dagens regelverk kring slakt måste ses över och uppdateras utifrån ny vetenskap som framkommit under de senaste decennierna. Utformningen av byggnader och inredning ska göras utifrån djurens naturliga beteenden, så att drivning och annan stressande hantering av djuren kan undvikas i största möjliga mån. Ett artspecifikt regelverk för slakt av vattenlevande djur måste införas och definitionen av slakteri bör omfatta även slaktplatser för fisk och andra vattenlevande djur. Det föds upp stora mängder fisk inom EU, men för många fiskarter saknas det både kunskap och lagstiftning kring hur djuren ska hållas.

Slakt utan föregående bedövning innebär lidande och ångest för djuren som utsätts¹⁸. För djur som slaktas genom att halsvenerna skärs av utan föregående bedövning tar det lång tid, ibland flera minuter, innan de tappat medvetandet och under tiden känner djuren ångest och smärta¹⁹. Därför måste möjligheten till undantag från krav på bedövning plockas bort från förordningen

Koldioxidbedövningen av fisk måste fasas ut, men det är ännu inte bevisat att andra bedövningsmetoder ger ett fullgott djurskydd²⁰. Därför måste forskningen inom detta område stimuleras, till exempel genom EUs forskningsprogram "Horizon Europe", och bidra till att ta fram djurskyddsmässigt acceptabla bedövnings- och avlivningsmetoder. Även de befintliga bedövningsmetoderna för djur som nu omfattas av regelverket måste ses över och en utredning behöver göras av EFSA för de arter där så redan inte är gjort. Det är bevisat att koldioxidbedövning av gris innebär både smärta och ångest för varje enskilt djur²¹ och EFSA har uttalat att metoden innebär ett allvarligt djurvälfärdsproblem²². Trots detta finns ännu ingen metod som fullt ut kan ersätta koldioxidbedövningen. Även här måste det skjutas till medel till forskningen, för att driva utvecklingen av nya metoder. Det är nödvändigt att specificera vilka kriterier som måste vara uppfyllda innan en bedövningsteknik godkänns för en viss fiskart, till exempel mätning av hjärnaktivitet och andra

parametrar. Innan det är känt hur en ny art kan bedövas och avlivas bör denna art inte tillåtas hållas som produktionsdjur.

Elbedövning av fjäderfä måste fasas ut då fåglarna vid denna bedövningsmetod hängs upp i benen och att metoden inte är effektiv. Det är inte förenligt med god djurvälstånd att hänga fåglar som är vid medvetande, upp och ner, i metallbyglar eftersom de har smärtreceptorer i benen. Om fåglarna i en grupp är av olika storlek finns stor risk att de fåglar som avviker från normalstorlek inte blir bedövade. Det förekommer även att fåglarna får elstötar om en vinge når vattnet innan huvudet gör det²³. Med nuvarande kunskapsläge är koldioxidbedövning en bättre metod och därför kan elbedövning förbjudas omgående.

Tiden mellan reversibel bedövning och avlivning (sticktid) varierar beroende på bedövningsmetod. Elbedövning innebär att djuren kan återfå medvetandet relativt snabbt. För djur som bedövas mekaniskt (med bultpistol eller fri projektil) tar det visserligen längre tid, men även här måste avlivningen göras inom en viss tid för att undvika att djuret återfår medvetandet²⁴. Det är därför mycket viktigt att det finns fastställda sticktider som inte får överskridas. I nuvarande förordning finns endast krav på att bedövningskontroll ska göras på ett antal djur och inte på varje enskilda djur. Risker att ett djur går vidare i slaktprocessen utan att vara bedövat är större om det inte finns rutiner gällande att alla djur ska kontrolleras.

Obligatorisk videoövervakning av de delar i slakteriet där levande djur hålls, bedövas och avblodas är av största vikt då det vid flera tillfällen rapporterats om omfattande brister i hanteringen av djur med lidande som följd^{25,26}. Videoövervakning kan även användas för uppstallade djur samt för utvärdering av hur lokaler och utrustning fungerar. Det ska dock inte ersätta närvaro av officiell veterinär.

Om okända djur blandas på transport och vid uppställning på slakteri uppstår stress och risk för slagsmål och skador²⁷. Vid uppställning kan skador uppstå om djuren inte ges tillräckligt med utrymme. Lakterande djur bör inte hållas på slakteri mer än maximalt enskilda timmar eftersom mjölknedsläppningen försvåras i för djuren främmande miljöer till följd av att oxytocinfrisättningen hämmas av adrenalinpåslag under stress²⁸.

Djur som väntar på slakt ges av livsmedelshygieniska skäl oftast inte foder och det finns ingen anledning till att ge dem foder i tillväxtsyfte. Men för att stilla hunger, undvika stress och för att ge djuren sysselsättning bör grovfoder ges till de djur som kan tillgodogöra sig detta.

I dagsläget är det relativt enkelt att genomgå utbildning och erhålla kompetensbevis för att hantera levande djur vid slakt och det finns inga krav på regelbunden uppföljning. Kvaliteten på utbildningarna behöver höjas och regelbunden kontroll av personalens kunskaper göras. Vi anser även att en djurskyddsansvarig person ska knytas till alla slakterier, utan undantag. Regelverket för mobila slakterier och gårdsslakterier behöver underlättas så att konsumenternas önskemål om hög djurvälstånd, kortare transporttider och mindre miljöpåverkan kan mötas.

Utifrån ovanstående krävs följande förändringar:

- Det sätts ett slutdatum för bedövning med koldioxid för fisk och gris.
- Det görs omgående ekonomiska satsningar på forskning kring alternativa metoder för bedövning av gris och fisk.
- Elbedövning för fjäderfä fasas ut.
- Undantagen från kravet på obligatorisk bedövning innan avlivning för samtliga djurslag tas bort.

- Reglerna gällande vilka bedövningsmetoder som används för respektive djurslag ses över utifrån nya rön och ny forskning.
- Forskning på alternativa bedövningsmetoder stimuleras.
- Det införs regler gällande sticktider (tid mellan bedövning och avblodning).
- Det införs regler om bedövnings- och avlivningskontroll av samtliga djur.
- Det införs obligatorisk videoövervakning på slakterier.
- Definitionen slakteri omfattar även slaktplatser för fisk.
- Det införs ett förbud mot koldioxidbedövning av fisk.
- Det införs ett förbud mot att koka skaldjur levande.
- Det införs förbud mot att blanda för varandra okända djur under transport och på slakterier.
- Det införs minimimått för uppställning för samtliga djur på slakterier.
- Det införs krav på fri tillgång till vatten under uppställning på slakterier för samtliga djurslag.
- Det införs krav på att djur ska utfodras enligt artspecifika behov vid uppställning på slakteri
- Övernattning av lakterande djur förbjuds på slakterier. Laktationsstatus och tidpunkt för senaste mjölkning ska framgå i dokumentationen.
- Det införs krav på regelbunden kontroll och kalibrering av personer som innehar kompetensbevis.
- Regelverket för mobila slakterier, småskaliga slakterier och avlivning på gård underlättas.
- Det införs krav på att djurskyddsansvarig ska finnas på alla slakterier.
- Utformning av slakterier görs utifrån vetenskapliga rön av djurs naturliga beteenden.
- Slag mot huvudet och halsdislokation som bedövningsmetoder förbjuds.

Nötkreatur

Kalvdirektivet tillåter ensamhållning av kalvar upp till åtta veckors ålder. Att hålla kalvar isolerade har negativa effekter på deras välfärd. Med ett gott smittskyddsförebyggande arbete och en bra miljö, med god ventilation där naturlig ventilation är att föredra, är det möjligt att hålla kalvar i grupp. Oönskade sugbeteenden kan förebyggas genom att mjölk serveras i spenhink och att mjölmängden är tillräcklig för att mätta djuren²⁹. Kalvar bör även ha fri tillgång till grovfoder eftersom den mängd som är fastställd i kalvdirektivet inte är tillräcklig för att mätta³⁰ och inte heller innehåller tillräcklig järnhalt³¹. Det saknas regler kring avvänjning av kalvar trots att kor och kalvar redan vid födseln har ett starkt band och deras välfärd främjas om de får gå tillsammans³².

För nötkreatur och särskilt mjölkkor är det viktigt att kontrollera och verka klövar regelbundet för att förebygga lidande. Skador och sjukdomar som leder till smärta och hältor är vanliga inom mjölkproduktionen³³. Det är även mycket olämpligt att hålla nötkreatur, och då särskilt mjölkkor på spaltgolv^{34,35}. I stället väljer djuren mjuka liggplatser om de ges ett val³⁶.

Många mjölkkor hålls uppbundna, trots att detta innebär en försämrad djurvälfärd³⁷. För att tillgodose djurens naturliga beteendebestånd och rörelsemönster är det inte acceptabelt att hålla djur uppbundna eller i intensiva system så som spaltboxar med minimal yta.

Studier visar att mjölkkor som får välja mellan utevistelse och innevistelse i lösdrift är villiga att arbeta hårt för att få komma ut^{38,39}. Det är även visat att djur som ges tillgång till bete har en bättre hälsa än djur som endast hålls inomhus⁴⁰. På ett bra bete, med bra underlag, ges nötkreatur möjlighet att röra på sig och få möjlighet till en bra välfärd. Grovfoder av bra kvalitet är grunden i en foderstat för nötkreatur och att för hög andel kraftfoder ger obalans i våmmen. Nötkreatur är gräsätare och på bete ägnar de ungefär åtta timmar dagligen åt att beta och ungefär lika mycket tid åt att idissla⁴¹.

Utifrån ovanstående krävs följande förändringar:

- Det införs ett djurskyddsregelverk för nötkreatur. I detta ska minst krav gällande minimimått, hel och mjuk liggyta, grovfoder och klövhälsa ingå.
- Det införs krav på bete och utevistelse för samtliga djur.
- Regelbunden svanskupering förbjuds.
- Det införs krav på minsta mjölmängd till kalvar, som möter deras behov.
- Det införs lägsta avvänjningsålder för kalvar.
- Ensamhållning av kalvar förbjuds.
- Det införs krav på åtgärder för att minska smittorisken i stallar.

Gris

Generellt behöver grisdirektivet ses över så att det inte öppnar upp för olika tolkningar och att etablerad vetenskap ska beaktas vid införandet av nya regler. Det har publicerats flera uttalanden från EFSA:s vetenskapliga kommitté för djurhälsa och välfärd hur grisar ska hållas, många av dessa är något äldre och kan behöva uppdateras, men generellt behöver lagstiftningen ta hänsyn till slutsatserna i dessa.

Trots att grisar är flockdjur hålls många suggor inom EU individuellt under stora delar av dräktigheten. EUs grisar har ett mycket begränsat utrymme, vilket ger sämre välfärd och tillväxt samt ett högre smittryck⁴².

Ett stort problem inom grishållningen är svansbitning. För att förhindra beteendet svanskuperas en stor del av grisarna inom EU rutinmässigt, trots att detta är förbjudet enligt direktiv. En av de viktigaste orsakerna till svansbitning är att grisarnas sysselsättningsbehov inte tillgodoses och det är välkänt att grovfoder, speciellt halm, minskar risken⁴³.⁴⁴ Strö ger också ett mjukare underlag och minskar risken för bogsår som är ett vanligt problem inom grishållningen. För att strö ska kunna finnas i rikliga mängder behöver grisarna ha tillgång till en fast liggyta.

Majoriteten av grisarna inom EU avvänjs vid 21 dagars ålder. Enligt grisdirektivet ska smågrisar avvänjas vid tidigast 28 dagars ålder, men det finns ett undantag som möjliggör den tidigare avvänjningsåldern. EFSA:s rapport har fastställt att en avvänjningsålder på 21 dagar bidrar till en ökad risk för smågrisdiarré, viktnedgång samt beteendeproblem. De rekommenderar därmed att smågrisar ska avvänjas först när de äter en större mängd fast föda och allra tidigast vid 28 dagar⁴⁵.

Smågrisdödlichkeit är ett stort problem och en av anledningarna till att majoriteten av alla suggor inom EU fixeras, trots att det innebär ett stort lidande för suggan. Perioden närmast före grisning har suggan ett stort rörelsebehov och behöver få bygga bo. Om hon inte har möjlighet till detta kan hon bli både frustrerad och stressad, vilket enligt EFSA kan påpeka grisionsförloppet negativt⁴⁶. Suggor som får grisa fritt behöver mindre hjälp vid grisning och smågrisarna får en högre avvänjningsvikt. Det finns andra sätt att minska smågrisdödlichkeit, exempelvis har strategisk halmning och tak över smågrishörnan en god effekt^{47,48,49}. Extra mängd strö för suggor inför grisning är viktigt så att bobygnadsbeteende kan utföras på det sätt som suggan är genetiskt programmerad för⁵⁰. Storleken på boxen behöver också tillåta beteendet och ökar smågrisöverlevnaden^{51,52}. Utifrån detta måste det därmed införas ett ovillkorligt förbud mot fixering och införas krav på fri tillgång på halm till suggan före grisning.

Utifrån ovanstående krävs följande förändringar:

- Det införs förbud mot ensamhållning, så som den svenska lagstiftningen är utformad.
- Utrymmeskraven utökas så att de motsvarar det EFSA menar är minimikrav.

- Svanskuperingsförbudet implementeras.
- Det införs bestämmelser gällande minsta mängd strö av material som ger grisarna sysselsättning, företrädesvis halm. Suggor ska få fri tillgång halm före grisning.
- Det införs förbud mot helspalt.
- Nuvarande möjlighet att avvänja smågrisar vid 21 dagar tas bort.
- Det införs ett ovillkorligt förbud mot fixering av suggor.
- Det införs ett regelverk kring smågrishörnans utformning.

Fjäderfä

Idag saknas lagstiftning för unghöns, kalkoner samt för avelsdjuren inom slaktkycklingproduktionen. Grunden till välfärdsproblematiken för slaktkycklingar är den snabba tillväxttakten⁵³. Det är välkänt att långsamtväxande kycklingar har en betydligt bättre hälsa och en mer naturlig beteendepertoar^{54,55}. De har också en lägre dödlighet. Den snabba tillväxten leder till att avelsdjuren utfodras restriktivt för att begränsa tillväxten, vilket leder till problem med hunger och konkurrens. Selektionen inom slaktkycklingaveln har också lett till att tupparna har ett aggressivt sexuellt beteende⁵⁶. Då de också är tunga riskerar de att skada honorna under parningen, vilket är anledningen till att avelstupparna tåklippas och näbbtrimmas⁵⁷. Alla dessa tillväxtrelaterade problem bör i stället lösas genom ett krav på mer långsamtväxande hybrider. EFSA har meddelat att tillväxthastigheten ska vara maximalt 50 g per dag.

Många avelsdjur inom slaktkycklingproduktionen hålls idag i bur, vilket innebär att de inte kan utföra födosöksbeteende och drabbas av fotskador. Få slaktkycklingar har tillgång till upphöjda sittplatser och miljöberikning. Upphöjda sittplatser leder till att fåglarna rör sig mer, kan bidra till en bättre benhälsa, ge möjlighet att undvika aggressiva interaktioner och få en mer ostörd vila^{58, 59, 60}. Grovfoder ger fåglarna möjlighet till att uppfylla sitt naturliga beteendebestånd av att söka föda och kan minska beteendestörningar såsom fjäderhackning⁶¹. Då fjäderplockning är ett stort problem inom fjäderfåhållning näbbtrimmas majoriteten av EUs värphöns. Detta har stora negativa konsekvenser för djuren som näbbtrimmas och maskerar endast problemet med onormala beteenden istället för att tillföra den miljö som stoppar beteendet.

Gällande värphöns är det ett oacceptabelt att tuppsycklingar kläcks fram för att avlivas som daggamla. Frankrike och Tyskland har redan fattat beslut om att förbjuda detta och istället kräva tidig könsbestämning av äggen. Det finns idag teknik som medger att kycklingarna könssorteras innan man tror att de känner smärta.

Många värphöns i EU hålls idag i burar, vilket kraftigt inskränker deras rörelsefrihet och möjlighet att utföra naturliga beteenden som att sprätta, flaxa med vingarna, röra sig över större ytor, sitta på pinne och undvika aggressiva interaktioner. Inom både slaktkycklingsuppfödningen och värphönsållningen hålls djuren mycket trångt och fåglarna ges inte tillgång till utrymme och luftvolym som de är i behov av. Det är känt att höns uppskattar personligt utrymme och att de behöver plats för att kunna utföra komfortbeteenden⁶². EFSA har rekommenderat att värphöns ska hållas i lösdrift och få tillgång till sittpinnar samt att de ska ha tillgång till dagsljus, en mörkerperiod på 8 timmar samt grynings- och skymningsljus⁶³.

Fortfarande produceras gåslever genom att tvångsmata gäss i delar av Europa. Detta trots att tvångsmatade gäss upplever en mycket dålig välfärd och hälsa⁶⁴.

Utifrån ovanstående krävs följande förändringar:

- Det införs lagstiftning för unghöns, kalkoner samt avelsdjur inom slaktkycklingproduktionen. I denna ska det minst ingå minimimått, krav på miljöberikning, och utfodring.
- Endast långsamtväxande hybrider i slaktkycklingproduktionen tillåts och det införs ett krav på högsta tillväxthastighet.

- Den restriktiva utfodringen av föräldradjur inom broilerindustrin fasas ut.
- Tåklippning förbjuds.
- Näbbtrimningsförbudet implementeras och kontrolleras.
- Det införs krav på tillgång till upphöjda sittplatser för slaktkycklingar.
- Det införs krav på tillgång till sittpinnar, sandbad, dagsljusmiljöberikning och grovfoder till alla värphöns.
- Rutinmässig avlivning av daggamla värphönstuppar förbjuds.
- Det införs förbud mot burhållning av alla fjäderfän.
- Minsta tillåtna belägningsgrad ökas så att den motsvarar minst den svenska lagstiftningen.
- Tvångsmatning av fåglar förbjuds.

Får och get

För får och getter saknas artspecifik lagstiftning. Något som saknas även i den svenska lagstiftningen är regler kring lägsta avvänjningsålder. För tidig avvänjning av lamm kan leda till beteendestörningar⁶⁵. Får är flockdjur och har ett behov av att få röra sig under stora delar av dygnet. De har behov av regelbunden tillgång till vatten och grovfoder och ska inte överutfodras med kraftfoder. Studier har även visat att spaltgolv inte är ett tillfredställande alternativ för får, utifrån djurvälståndsperspektiv⁶⁶. Oavsett metod är svanskupering ett smärtsamt ingrepp⁶⁷. Trots detta finns inga regler kring regelbunden kupering. Inte heller finns det regler kring klövhälsa och regelbunden inspektion och verkning av klövar. Vid regelbunden kontroll och om behandling sätts in i tid kan både skador och sjukdomar på klövar minskas avsevärt⁶⁸.

Utifrån ovanstående krävs följande förändringar:

- Det införs artspecifik lagstiftning för får och getter. I denna ska det minst ingå minimimått, krav på hela liggytor, krav kring grovfoder och vatten samt regler för klövhälsa.
- Får och getter ska ej få hållas uppbundna och ska hållas i par eller grupp.
- Det införs en lägsta ålder för avvänjning av lamm.
- Det införs förbud mot uppbundna djur.
- Rutinmässig svanskupering förbjuds.

Kanin

Kaniner hålls för kött och skinn inom lantbruksindustrin, men även för sällskap. Hos kaniner inom produktionen är sjukligheten och dödligheten högre än hos andra produktionsdjur. Det är främst luftvägs- och mag-/tarmproblem som drabbar djuren. I de bursystem som nu används är belägningsgraden för hög och brist på berikning leder till aggressivitet och skador⁶⁹. I kaninernas naturliga beteende ingår att de gräver och de har ett stort rörelsebehov. Hållande på galler ger obehag för kaninerna samt skador på tassarna eftersom de inte har trampdynor⁷⁰.

Utifrån ovanstående krävs följande förändringar:

- Det införs artspecifik lagstiftning för kaniner. I ett första skede bör fokus ligga på belägningsgrad, krav på ströbädd, utfodring, luftkvalitet och miljöberikning.
- Burhållning av kaniner förbjuds.

Akvatiska djur

Produktionen av akvatiska djur är omfattande inom unionen. Trots att dessa djur är de världens vanligaste produktionsdjur saknas oftast helt djurskyddslagstiftning, vilket är fallet inom EU. Det är av högsta vikt att akvatiska djur inom EU omfattas av en djurskyddslagstiftning och en sådan måste införas. Akvatiska djur är,

precis som däggdjur och fåglar, individer med ett känsloliv och det finns ingen anledning att de inte ska omfattas. Även 90% av EU:s konsumenter menar att fiskar bör skyddas bättre⁷¹. Även industrin har efterfrågat att EU ska inkludera akvatiska djur i en framtida djurskyddslagstiftning.

Då olika fiskarter har helt olika behov behövs en artspecifik lagstiftning för de arter som hålls inom EU. Många av de fiskarter som hålls idag är rovfiskar. Att hålla rovdjur utan negativ effekt på deras välfärd är generellt svårt och de har dessutom en stor klimatpåverkan. Gällande vissa frågor, såsom slakt, miljöberikning och täthet, saknas ibland kunskap om hur akvatiska djur bör hållas. Det måste satsas på att stimulera forskningen kring detta omgående då välfärden hos ett stort antal individer är åsidosatt. Fokus kan i första skedet ligga på vattenkvalitet, miljöberikning, slaktmetoder och individtäthet.

Utifrån ovanstående krävs följande förändringar:

- Det införs artspecifik lagstiftning för de vattenlevande djur som hålls inom EU. I ett första skede bör fokus ligga på vattenkvalitet, miljöberikning, slaktmetoder och individtäthet.
- Framtida lagstiftning fokuserar på en övergång till lågtrofiska vattenbruksarter med särskild satsning på forskning kring hur dessa kan hållas så att deras välfärd tillgodoses.
- Det görs omgående fler ekonomiska satsningar på forskning kring fiskvälfärd.
- Det införs ett omedelbart förbud mot bläckfiskfarmer.

Häst

För hästdjur saknas lagstiftning och vi anser att sådan måste införas. Hästar föds upp för slakt i vissa av Europas länder och i vissa delar av Europa används hästdjur till arbete så som att dra vagnar med turister, i sport- och tävlingssyfte och hästhållningen är även en stor hobby. Det förekommer att hästar kollapsar på grund av att de berövats på vila, vatten och regelbunden utfodring⁷². Hästar är flockdjur och trots att flertalet studier visar att det är viktigt för dem att få ha fysisk kontakt med andra hästar för att ha en acceptabel djurvälfärd^{73,74,75}. Andra basala behov är regelbunden tillgång till grovfoder och tillgång till vatten, både för att utlopp för beteendebestånd och för att mag-/tarmsystemet ska fungera, samt möjlighet att få röra sig fritt⁷⁶.

Vi menar även att det är av största vikt att utrustning som används till hästar regleras. Det är numer välkänt att en stor del av utrustningen som används orsakar smärta, stress och lidande hos hästar^{77,78}.

Utifrån ovanstående krävs följande förändringar:

- Det införs artspecifik lagstiftning för hästar. I denna ska det ingå minimimått för installering och hagar, krav på grovfoder och vattentillgång samt krav på utevistelse.
- Det införs krav på att alla hästdjur ska hållas i par eller grupp.
- System med uppbundna djur förbjuds.
- Utrustning som får användas till hästar begränsas och regler för hur utrustning får användas införs.

Högre krav på djurskydd inom vissa delar av lagstiftningen i Sverige

I Sverige görs ingen rutinmässig svanskupering av grisar. I en majoritet av övriga länder inom EU görs det för att undvika svansskador. Svansbitning uppkommer främst då grisarna har brist på sysselsättning men ett flertal parametrar inverkar. Genom anpassa miljön till grisarnas naturliga beteendebestånd och framför allt ge grisarna tillgång till sysselsättning⁷⁹. I Sverige registreras svansskador på ca 3% av grisarna som slaktas, vilket visar på att det fortfarande finns brister inom grishållningen, men siffran är samtidigt så pass låg att det visar att det inte är acceptabelt att rutinmässigt kupera grissvansar. Inte heller näbbtrimmas höns i Sverige.

I Sverige är det förbjudet att fixera suggan inför grisning. Istället ska hon tillföras halm så att hon kan utföra det så viktiga bobyggnadsbeteendet. Det är fullt möjligt att minska smågrisdödligheten genom andra faktorer än fixering.

Sverige har krav på att kor i mejeriproduktionen ska gå på bete under en viss period. Detta är ett starkt mervärde för svensk mjölk där största delen av mjölken som konsumeras i Sverige är svensk, med uppskattningsvis i princip all dricksmjölk och ungefär tre fjärdedelar av den totala mjölk- och mejerikonsumtionen täcks av svensk produktion⁸⁰.

Konsumenterna vill ha förbättringar

Eurobarometern 533 från 2023⁸¹ visade att 90% av européerna anser att jordbruks- och avelsmetoder bör uppfylla grundläggande etiska krav för djur, exempelvis att djur ska ha tillräcklig tillgång till foder och vatten och att djur ska ha tillgång till tillräckligt utrymme. 89 % av européerna förespråkade ett förbud mot stympning och tre fjärdedelar av de tillfrågade ansåg att praktiken att avliva kycklingar av hankön direkt efter kläckning är oacceptabel. Dessutom anser åtta av tio européer att det är viktigt att säkerställa att personer som hanterar djur har tillräckliga kunskaper och utbildning. När det gäller livsmedelsimport från länder utanför EU anser över åtta av tio européer (84 %) att den nuvarande djurväl-färden bör förändras, antingen genom att införa importkrav eller ett mycket strikt märkningssystem.

Även konsumentstudier gjorde i Sverige visar att djurväl-färd är viktigt för en stor majoritet av konsumenterna⁸².

Djurskyddet Sverige uppmanar EU-kommissionen att, med utgångspunkt i aktuell forskning och de högt ställda förväntningarna hos medborgarna, omgående vidta konkreta åtgärder för att stärka djurskyddet inom unionen. Vi efterlyser en moderniserad lagstiftning som omfattar alla djur, förbjuder onödiga lidanden och säkerställer hög och jämn djurväl-färd i hela EU. Det är dags att gå från konsultation till handling.

För Djurskyddet Sverige

Åsa Hagelstedt
Generalsekreterare

Emma Brunberg
Sakkunnig

Anna Lundvall
Sakkunnig

1 European Commission, COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS. 2020.

2 Mellor DJ. Operational details of the five domains model and its key applications to the assessment and management of animal welfare. *Animals*. 2017;7(8). doi:10.3390/ani7080060

3 Weeks CA, Nicol CJ. Behavioural needs, priorities and preferences of laying hens. *Worlds Poult Sci J*. 2006;62(2). doi:10.1079/WPS200598

4 Assessment and management of animal welfare. *Animals*. 2017;7(8). doi:10.3390/ani7080060 EFSA Scientific Panel on Animal Health and Welfare (AHAW). Scientific Opinion on welfare aspects of the management and housing of the grand-parent and parent stocks raised and kept for breeding purposes. *EFSA J*. 2010;8(7):1667doi: 10.2903/j.efsa.2010.1667

5 Weeks CA, Nicol CJ. Behavioural needs, priorities and preferences of laying hens. *Worlds Poult Sci J*.

2006;62(2). doi:10.1079/WPS200598

- 6 Poult Sci J. 2006;62(2). doi:10.1079/WPS200598 Beaver A, Weary DM, von Keyserlingk MAG. Invited review: The welfare of dairy cattle housed in tiestalls compared to less-restrictive housing types: A systematic review. J Dairy Sci. 2021;104(9):9383-9417. doi:10.3168/jds.2020-19609
- 7 End the cage age. www.endthecageage.com. Accessed November 27, 2025.
- 8 Jørgensen GHM, Johanssen JRE, Bøe KE. Preference in shorn sheep for different types of slatted flooring at low ambient temperatures. Small Rumin Res. 2017;153:17-22. doi:10.1016/j.smallrumres.2017.05.002
- 9 Alban L, Agger JF, Lawson LG. Lameness in tied Danish dairy cattle: the possible influence of housing systems, management, milk yield, and prior incidents of lameness. Prev Vet Med. 1996;29(2):135-149. doi:10.1016/S0167-5877(96)01066-5
- 10 Roelofs S. Domestic rabbit welfare: Welfare issues surrounding a multi-purpose animal. 2016.
- 11 Hansson M, Lundeheim N, Nyman G, Johansson G. Effect of local anaesthesia and/or analgesia on pain responses induced by piglet castration. Acta Vet Scand. 2011;53(1):1-9. doi:10.1186/1751-0147-53-34
- 12 Reedman CN, Duffield TF, DeVries TJ, Lissemore KD, Duncan IJ, Winder CB. Randomized controlled trial assessing the effects of xylazine sedation in 2- to 6-week-old dairy calves disbudded with a cautery iron. J Dairy Sci. 2021;104(5):5881-5897. doi:10.3168/jds.2020-19689
- 13 Effect of preemptive flunixin meglumine and lidocaine on behavioral and physiological indicators of pain post-band and knife castration in 6-mo-old beef calves. Livest Sci. 2019;230:103838. doi:10.1016/j.livsci.2019.103838
- 14 Rauw WM, Kanis E, Noordhuizen-Stassen EN, Grommers FJ. Undesirable side effects of selection for high production efficiency in farm animals: A review. Livest Prod Sci. 1998;56(1):15-33. doi:10.1016/S0301-6226(98)00147-X
- 15 Kambadur R, Sharma M, Smith TPL, Bass JJ. Mutations in myostatin (GDF8) in double muscled Belgian Blue and Piedmontese cattle. Genome Res. 1997;7(9):910-916. doi:10.1101/gr.7.9.910
- 16 doi:10.1101/gr.7.9.910 Dixon LM. Slow and steady wins the race: The behaviour and welfare of commercial faster growing broiler breeds compared to a commercial slower growing breed. PLoS One. 2020;15(4):1-20. doi:10.1371/journal.pone.0231006
- 17 Wallenbeck A, Wilhelmsson S, Jönsson L, Gunnarsson S, Yngvesson J. Behaviour in one fast-growing and one slower-growing broiler (Gallus gallus domesticus) hybrid fed a high- or low-protein diet during a 10-week rearing period. Acta Agric Scand A Anim Sci. 2016;66(3):168-176. doi:10.1080/09064702.2017.1303081
- 18 Nakyinsige K, Che Man YB, Aghwan ZA, et al. Stunning and animal welfare from Islamic and scientific perspectives. Meat Sci. 2013;95(2):352-361. doi:10.1016/j.meatsci.2013.04.006
- 19 Gregory NG, Fielding HR, von Wenzlawowicz M, von Holleben K. Time to collapse following slaughter without stunning in cattle. Meat Sci. 2010;85(1):66-69. doi:10.1016/j.meatsci.2009.12.005
- 20 Gräns A, Niklasson L, Sandblom E, et al. Stunning fish with CO2 or electricity: Contradictory results on behavioural and physiological stress responses. Animal. 2015;10(2):294-301. doi:10.1017/S1751731115000750

-
- 21 Raj ABM, Gregory NG. Welfare Implications of the Gas Stunning of Pigs 2. Stress of Induction of Anaesthesia. *Anim Welf.* 1996;5(1):71-78.
 - 22 Nielsen SS, Alvarez J, Bicout DJ, et al. Welfare of pigs at slaughter. *EFSA J.* 2020;18(6). doi:10.2903/j.efsa.2020.6148
 - 23 Berg C, Raj M. A review of different stunning methods for Poultry—animal welfare aspects (stunning methods for poultry). *Animals.* 2015;5(4):1207-1219. doi:10.3390/ani5040407
 - 24 EFSA Scientific Panel on Animal Health and Welfare (AHAW). Scientific Opinion on the impact of the current housing and husbandry systems on the health and welfare of farmed domestic rabbits. *EFSA J.* 2005;3(10):267. doi:10.2903/j.efsa.2005.267
 - 25 Holmes R. Animal welfare at transport and slaughter. In: *Proceedings of the 13th Safepork Conference.* Berlin, Germany; 2019:40-41. doi:safepork.11143
 - 26 BVA renews calls for mandatory CCTV in slaughterhouses. *Vet Rec.* 2016;178(21):517. doi:10.1136/vr.i2767
 - 27 Faucitano L. Invited review: Effects of lairage and slaughter conditions on animal welfare and pork quality. *Can J Anim Sci.* 2010;90(4):461-469. doi:10.4141/cjas10020
 - 28 Bruckmaier RM, Wellnitz O. Induction of milk ejection and milk removal in different production systems1. *J Anim Sci.* 2008;86(suppl_13):15-20. doi:10.2527/jas.2007-0335
 - 29 Costa JHC, von Keyserlingk MAG, Weary DM. Invited review: Effects of group housing of dairy calves on behavior, cognition, performance, and health. *J Dairy Sci.* 2016;99(4):2453-2467. doi:10.3168/jds.2015-10144
 - 30 Rosenberger K, Costa JHC, Neave HW, von Keyserlingk MAG, Weary DM. The effect of milk allowance on behavior and weight gains in dairy calves. *J Dairy Sci.* 2017;100(1):504-512. doi:10.3168/jds.2016-11195
 - 31 EFSA Scientific Panel on Animal Health and Welfare (AHAW). Scientific Opinion on the welfare of cattle kept for beef production and the welfare in intensive calf farming systems. *EFSA J.* 2012;10(5):1-166. doi:10.2903/j.efsa.2012.2669
 - 32 EFSA Scientific Panel on Animal Health and Welfare (AHAW). Scientific Opinion on the welfare of cattle kept for beef production and the welfare in intensive calf farming systems. *EFSA J.* 2012;10(5):1-166. doi:10.2903/j.efsa.2012.2669
 - 33 Olmos G, Boyle L, Hanlon A, Patton J, Murphy JJ, Mee JF. Hoof disorders, locomotion ability and lying times of cubicle-housed compared to pasture-based dairy cows. *Livest Sci.* 2009;125(2-3):199-207. doi:10.1016/j.livsci.2009.04.009
 - 34 Chaplin SJ, Tierney G, Stockwell C, Logue DN, Kelly M. An evaluation of mattresses and mats in two dairy units. *Appl Anim Behav Sci.* 2000;66(4):263-272. doi:10.1016/S0168-1591(99)00100-8
 - 35 Telezhenko E, Bergsten C. Influence of floor type on the locomotion of dairy cows. *Appl Anim Behav Sci.* 2005;93(3-4):183-197. doi:10.1016/j.applanim.2004.11.021
 - 36 Absmanner E, Rouha-Mülleider C, Scharl T, Leisch F, Troxler J. Effects of different housing systems on the behaviour of beef bulls—An on-farm assessment on Austrian farms.
 - 37 Popescu S, Borda C, Diugan EA, Niculae M, Stefan R, Sandru CD. The Effect of the Housing System on the

-
- Welfare Quality of Dairy Cows. *Ital J Anim Sci.* 2014;13(1):2940. doi:10.4081/ijas.2014.2940
- 38 Von Keyserlingk MAG, Amorim Cestari A, Franks B, Fregonesi JA, Weary DM. Dairy cows value access to pasture as highly as fresh feed. *Sci Rep.* 2017;7(March):1-4. doi:10.1038/srep44953
- 39 von Keyserlingk MAG, Weary DM. Review: Feeding behaviour of dairy cattle: Measures and applications. *Can J Anim Sci.* 2010;90(3):303-309. doi:10.4141/CJAS09127
- 40 Arnott G, Ferris CP, O'connell NE. Review: welfare of dairy cows in continuously housed and pasture-based production systems. *Animal.* 2017;11(2):261-273. doi:10.1017/S1751731116001336
- 41 von Keyserlingk MAG, Weary DM. Review: Feeding behaviour of dairy cattle: Measures and applications. *Can J Anim Sci.* 2010;90(3):303-309. doi:10.4141/CJAS09127
- 42 EFSA Scientific Panel on Animal Health and Welfare (AHAW). Opinion of the Scientific Panel on Animal Health and Welfare (AHAW) on a request from the Commission related to welfare of weaners and rearing pigs: effects of different space allowances and floor. *EFSA J.* 2005;3(10):268. doi:10.2903/j.efsa.2005.268
- 43 Brunberg EI, Bas Rodenburg T, Rydhmer L, Kjaer JB, Jensen P, Keeling LJ. Omnivores going astray: A review and new synthesis of abnormal behavior in pigs and laying hens. *Front Vet Sci.* 2016;3(JUL):1-15. doi:10.3389/fvets.2016.00057
- 44 Beaver A, Weary DM, von Keyserlingk MAG. Invited review: The welfare of dairy cattle housed in tiestalls compared to less-restrictive housing types: A systematic review. *J Dairy Sci.* 2021;104(9):9383-9417. doi:10.3168/jds.2020-19609
- 45 Beaver A, Weary DM, von Keyserlingk MAG. Invited review: The welfare of dairy cattle housed in tiestalls compared to less-restrictive housing types: A systematic review. *J Dairy Sci.* 2021;104(9):9383-9417. doi:10.3168/jds.2020-19609
- 46 EFSA. (2022). Welfare of pigs on farm. *EFSA Journal*, 20.
- 47 Westin R, Hultgren J, Algers B. Strategic use of straw increases nest building in loose housed farrowing sows. *Appl Anim Behav Sci.* 2015;166(1):63-70. doi:10.1016/j.applanim.2015.02.010
- 48 Westin R, Holmgren N, Hultgren J, Algers B. Large quantities of straw at farrowing prevents bruising and increases weight gain in piglets. *Prev Vet Med.* 2014;115(3-4):181-190. doi:10.1016/j.prevetmed.2014.04.004
- 49 Westin R, Holmgren N, Hultgren J, Ortman K, Linder A, Algers B. Post-mortem findings and piglet mortality in relation to strategic use of straw at farrowing. *Prev Vet Med.* 2015;119(3-4):141-152. doi:10.1016/j.prevetmed.2015.02.023
- 50 EFSA Scientific Panel on Animal Health and Welfare (AHAW). Scientific Opinion on welfare aspects of the management and housing of the grand-parent and parent stocks raised and kept for breeding purposes. *EFSA J.* 2010;8(7):1667doi: 10.2903/j.efsa.2010.1667
- 51 Berg, C. et al. 2023. Hållande av suga och smågrisar i grisningsbox. Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet. Rapporter från SLUs vetenskapliga råd för djurskydd 2023:1.
- 52 Baxter, E.M., Adeleye, O.O., Jack, M.C., Farish, M., Ison, S.H. & Edwards, S.A. 2015. Achieving optimum performance in a loose-housed farrowing system for sows: The effects of space and temperature. *Applied*

-
- Animal Behaviour Science. 169, 9-16.
- 53 Wilhelmsson S., Yngvesson J., Jönsson L., Gunnarsson S., Wallenbeck, A. 2019. Welfare Quality® assessment of a fast-growing and a slower-growing broiler hybrid, reared until 10 weeks and fed a low-protein, high-protein or mussel-meal diet. *Livestock Science*, 219, 71-79
- 54 Dixon LM. Slow and steady wins the race: The behaviour and welfare of commercial faster growing broiler breeds compared to a commercial slower growing breed. *PLoS One*. 2020;15(4):1-20. doi:10.1371/journal.pone.0231006
- 55 Wallenbeck A, Wilhelmsson S, Jönsson L, Gunnarsson S, Yngvesson J. Behaviour in one fast-growing and one slower-growing broiler (*Gallus gallus domesticus*) hybrid fed a high- or low-protein diet during a 10-week rearing period. *Acta Agric Scand A Anim Sci*. 2016;66(3):168-176. doi:10.1080/09064702.2017.1303081
- 56 EFSA Scientific Panel on Animal Health and Welfare (AHAW). Scientific Opinion on welfare aspects of the management and housing of the grand-parent and parent stocks raised and kept for breeding purposes. *EFSA J*. 2010;8(7):1667doi: 10.2903/j.efsa.2010.1667
- 57 EFSA Scientific Panel on Animal Health and Welfare (AHAW). Scientific Opinion on welfare aspects of the management and housing of the grand-parent and parent stocks raised and kept for breeding purposes. *EFSA J*. 2010;8(7):1667doi: 10.2903/j.efsa.2010.1667
- 58 Bailie CL, Ball MEE, O'Connell NE. Influence of the provision of natural light and straw bales on activity levels and leg health in commercial broiler chickens. *Animal*. 2013;7(4):618-626. doi:10.1017/S1751731112002108
- 59 Vasdal G, Vas J, Newberry RC, Moe RO. Effects of environmental enrichment on activity and lameness in commercial broiler production. *J Appl Anim Welf Sci*. 2019;22(2):197-205. doi:10.1080/10888705.2018.1456339
- 60 Lourenço da Silva MI, Almeida Paz IC de L, Chaves GHC, et al. Behaviour and animal welfare indicators of broiler chickens housed in an enriched environment. Yildirim A, ed. *PLoS One*. 2021;16(9):e0256963. doi:10.1371/journal.pone.0256963
- 61 Brunberg EI, Bas Rodenburg T, Rydhmer L, Kjaer JB, Jensen P, Keeling LJ. Omnivores going astray: A review and new synthesis of abnormal behavior in pigs and laying hens. *Front Vet Sci*. 2016;3(JUL):1-15. doi:10.3389/fvets.2016.00057
- 62 Weeks CA, Nicol CJ. Behavioural needs, priorities and preferences of laying hens. *Worlds Poult Sci J*. 2006;62(2). doi:10.1079/WPS200598
- 63 EFSA 2023. Welfare of laying hens on farm. *EFSA Journal* 21
- 64 Rochlitz I, Broom D. The welfare of ducks during foie gras production. *Anim Welf*. 2017;26(2):135-149. doi:10.7120/09627286.26.2.135
- 65 Napolitano F, De Rosa G, Sevi A. Welfare implications of artificial rearing and early weaning in sheep. *Appl Anim Behav Sci*. 2008;110(1-2):58-72. doi:10.1016/j.applanim.2007.03.020
- 66 Jørgensen GHM, Johanssen JRE, Bøe KE. Preference in shorn sheep for different types of slatted flooring at low ambient temperatures. *Small Rumin Res*. 2017;153:17-22. doi:10.1016/j.smallrumres.2017.05.002

-
- 67 Grant C. Behavioural responses of lambs to common painful husbandry procedures. *Appl Anim Behav Sci.* 2004;87(3-4):255-273. doi:10.1016/j.applanim.2004.01.011
- 68 Conington J, Speijers MHM, Carson A, Johnston S, Hanrahan S. Foot health in sheep – prevalence of hoof lesions in UK and Irish sheep. *Adv Anim Biosci.* 2010;1(1):340. doi:10.1017/s2040470010004838
- 69 EFSA Scientific Panel on Animal Health and Welfare (AHAW). Scientific Opinion on the impact of the current housing and husbandry systems on the health and welfare of farmed domestic rabbits. *EFSA J.* 2005;3(10):267. doi:10.2903/j.efsa.2005.267
- 70 Roelofs S. Domestic rabbit welfare: Welfare issues surrounding a multi-purpose animal. 2016.
- 71 <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2996> Accessed Dec 2025
- 72 World organisation for animal health. Welfare of working equids. In: *Terrestrial Animal Health Code.* ; 2021.
- 73 Lee J, Floyd T, Erb H, Houpt K. Preference and demand for exercise in stabled horses. *Appl Anim Behav Sci.* 2011;130(3-4):91-100. doi:10.1016/j.applanim.2011.01.001
- 74 Yarnell K, Hall C, Royle C, Walker SL. Domesticated horses differ in their behavioural and physiological responses to isolated and group housing. *Physiol Behav.* 2015;143:51-57. doi:10.1016/j.physbeh.2015.02.040
- 75 Krueger K, Esch L, Farmer K, Marr I. Basic Needs in Horses?—A Literature Review. *Animals.* 2021;11(6):1798. doi:10.3390/ani11061798
- 76 Krueger K, Esch L, Farmer K, Marr I. Basic Needs in Horses?—A Literature Review. *Animals.* 2021;11(6):1798. doi:10.3390/ani11061798
- 77 Cook W.R. & Kibler M. 2019. Behavioural assessment of pain in 66 horses, with and without a bit. *Equine Veterinary Education*, 31 (10), 551-560.
- 78 Kienapfel K., Link Y., König von Borstel U. 2014. Prevalence of different head-neck positions in horses shown at dressage competitions and their relation to conflict behaviour and performance marks. *PLoS ONE*, 9.
- 79 Wallgren, P., Johansson, M., Wallgren, T. et al. Impact of feed, light and access to manipulable material on tail biting in pigs with intact tails. *Acta Vet Scand* 66, 2 (2024). <https://doi.org/10.1186/s13028-023-00716-8>
- 80 Hur stor andel av svensk matkonsumtion skulle kunna täckas av livsmedel producerade i Sverige? Rapport På tal om jordbruk och fiske – fördjupning om aktuella frågor 2024-06-12
- 81 <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2996> Accessed Dec 2025
- 82 YouGov. 2021. PR-mätning Animaliska livsmedel.